

Õiguskantsler

Tiit Vahenõmm
Saku Vallavalitsus
saku@sakuvald.ee

Teie 01.03.2017 nr 14-10/17/206-2

Meie 23.03.2017 nr 7-8/170100/1701315

Isikute pöördumiste menetlemine

Lugupeetud vallavanem

Õiguskantsler uuris Saku Vallavalitsuse tegevust isikute pöördumiste menetlemisel 2016. aastal.

Hindamaks vallavalitsuse tegevuse õiguspärasust isikute pöördumiste menetlemisel, paluti vallavalitsuselt teavet ja selgitusi isikute pöördumiste menetlemise kohta.¹ Samuti paluti vallavalitsusel edastada valikuliselt isikute pöördumisi ja vallavalitsuse vastuskirju, mis puudutasid kohaliku omavalitsuse pädevust ja ülesandeid.

Tutvunud Saku Vallavalitsuselt laekunud teabe ja selgitustega ning analüüsinud õiguslikku regulatsiooni, leian, et **üldjuhul on vallavalitsus isikute pöördumiste menetlemisel järginud põhiõiguste ja –vabaduste tagamise põhimõtet ning hea halduse tava.**

Samas selgus, et vallavalitsusel on pöördumiste menetlemisel olnud probleeme seaduses sätestatud tähtaegade järgimisega.² Samuti ei ole isikute taotluste menetlemisel alati järgitud haldusmenetluse nõudeid, sh pole isiku taotluse rahuldamata jätmisel antud haldusakti.³ Lisaks polnud sotsiaalhoolekandelas haldusaktis märgitud maavanemale vaide esitamise võimalust.⁴

Arusaamatuks jäi, miks menetletakse vaideid haldusesisese toimingu peale, mis ei riiva isiku õigusi.⁵ Vaideotsuste vaidlustamisviidetest ei nähtunud, et vaide rahuldamata jätmise korral oleks isikul võimalik halduskohtus vaidlustada esialgset haldusakti (st haldusakti, mille kehtetuks tunnistamist nõuti vaidmenetluse korras, kuid vaideotsusega jäeti nõue osaliselt või täielikult rahuldamata).⁶

¹ Õiguskantsleri Kantselei 30.01.2017 teabe nõudmisele nr [7-8/170100/1700387](#) vastas Saku Vallavalitsus 01.03.2017 kirjaga nr 14-10/17/206-2.

² Kastani tänava elanike 28.06.2016 märgukirjale vastas vallavalitsus 12.08.2016 nr 4-8/16/2709-2; A. T. 30.08.2016 väärteteatele vastas vallavalitsus 23.09.2016 kirjaga nr 9-2/16/3028-2; Aiandusühistu Aprill 04.10.2016 selgitustaotlusele vastas vallavalitsus 16.11.2016 kirjaga nr 5-7/16/3381-2.

³ Vallavalitsuse 01.03.2017 kirja kohaselt ei väljastata soovitud aastal lasteaiakohast ilmajäänule eraldi vastavasisulist teadet.

⁴ Vallavalitsuse 27.09.2016 korraldus nr 844 seoses puudega lapse haridusasutusse sõidutoetuse määramisega.

⁵ L. T. 21.11.2016 vaie Saku Vallavolikogu 13.10.2016 otsusele nr 128 „Saku valla Jälgimäe küla Kaili ja Jälgimäe tee 51 kinnistute detailplaneeringu vastuvõtmise kohta“, mis lahendati volikogu 17.01.2017 otsusega nr 6.

⁶ Vt nt vallavalitsuse 12.01.2016 korralduse nr 38 „Vaide rahuldamata jätmine“ (vaideotsus) vaidlustamisviide: „Korralduse peale on õigus esitada kaebus Tallinna Halduskohtule halduskohtumenetluse seadustikus ettenähtud tähtajal käesoleva korralduse teatavakstegemisest arvates“.

Seetõttu soovitan vallavalitsusel edaspidiselt:

- isikute pöördumiste menetlemisel järgida õigusaktides sätestatud tähtaegasid;
- lahendada isikute taotlusi ja vaideid vastavalt seadusele, sh anda haldusakt, kui isiku lasteaiakoha saamise taotlus soovitud ajal jäetakse rahuldamata, ja vormistada vaidlustamisviited korrektselt.

Seaduses sätestatud tähtajad

Märgukirjale ja selgitustaotlusele vastatakse viivitamata, kuid mitte hiljem kui 30 kalendripäeva jooksul selle registreerimisest ([märgukirjale ja selgitustaotlusele vastamise ning kollektiivse pöördumise esitamise seaduse](#) § 6). Kui vastamise keerukus nõuab lisaega, võib vastamise tähtaega pikendada kuni kahe kuuni. Hea halduse tava kohaselt tuleks isikut vastamise tähtaja pikendamisest ja pikendamise põhjustest teavitada esimesel võimalusel, kuid kindlasti ette nähtud esialgse 30 kalendripäeva jooksul.

Väärteoteate lahendamiseks on aega 15 päeva ([väärteomenetluse seadustiku](#) § 59 lg 2). Seega peab kohtuväline menetleja 15 päeva jooksul teatama väärteoteate esitajale menetluse alustamata jätmisest.

Haldusmenetluse nõuete järgimine lasteaiakoha taotluse menetlemisel

Tulenevalt [koolieelse lasteasutuse seadusest](#) (KELS) on kohalikul omavalitsusel lasteaiakoha andmise kohustus kõigile pooleteise- kuni seitsmeaastastele lastele, kelle elukoht on selle kohaliku omavalitsuse haldusterritooriumil (§ 10 lg 1 lause 1).⁷ KELS § 15 lg 4 annab valla- ja linnavalitsustele volituse kehtestada laste lasteasutusse vastuvõtu ja sealt väljaarvamise kord (st kuidas toimub pöördumine lasteaiakoha saamiseks, kuidas pöördumisi menetletakse jm).

Lasteaiakoha andmine on haldusmenetlus ja menetluse tulemusena peab kohalik omavalitsus oma kohustuse täitma mõistliku aja jooksul alates sellekohase taotluse esitamisest (HMS § 5 lg 4).⁸ Lasteaiakoha andmise otsustus on haldusakt, sellest keeldumiseks tuleb samuti anda haldusakt (HMS § 43 lg 2 lause 1). Nii tuleb haldusakt anda ka siis, kui taotlus saada soovitud ajal lasteaiakoht jäetakse rahuldamata, aga isik jääb lasteaiakoha järjekorda edasi.⁹ Järjekorda jäämine ei tähenda isiku taotluse rahuldamist.

Sotsiaalhoolekandevalaste haldusaktide vaidlustamisviited

Sotsiaalteenuste ja –toetuste valdkonnas tehtavate otsustuste vaidlustamisviidete puhul tuleb lähtuda [sotsiaalhoolekande seaduse](#) §-s 146 sätestatud eriregulatsioonist.

Kohaliku omavalitsuse üksuse eelarvest rahastatava sotsiaalteenuse, sotsiaaltoetuse, vältimatu sotsiaalabi või muu abi ning toimetulekutoetuse ja vajaduspõhise peretoetuse otsusega mittenõustumise korral on taotlejal õigus esitada vaie kohaliku omavalitsuse üksuse kaudu maavanemale. Seega ei saa pidada korrektseks pidada sotsiaalteenuste ja –toetuste valdkonnas tehtavate otsustuste vaidlustamisviiteid osas, milles pole märgitud maavanemale vaide esitamise võimalust.

⁷ Pooleteise- kuni kolmeaastase lapse lasteaiakoha võib valla- või linnavalitsus asendada lapsehoiuteenusega vanema nõusolekul (KELS § 10 lg 1 lause 2).

⁸ RKPJKo 19.03.2014, nr [3-4-1-63-13](#), p 33; RKPJKo 19.03.2014, nr [3-4-1-66-13](#), p 38. Näiteks on Tallinna Ringkonnakohus pidanud mõistlikuks ajaks pidanud kahte kuud (Tallinna Ringkonnakohtu 14.11.2014 otsus nr [3-13-70166](#), punkt 10).

⁹ RKHKm 12.05.2014, nr [3-3-1-5-14](#), p 15; RKHKm 23.02.2016, nr [3-3-1-66-15](#), p 10.

Vaidemenetlus

Vaidemenetlus on reguleeritud [haldusmenetluse seaduse](#) (HMS) 5. peatükis. Vaidemenetluse võib algetada üksnes isik, kelle õigusi on haldusotsusega riivatud (vt HMS § 71 lg 1). Vaide sisule esitatavad nõuded sätestab HMS § 76. Muu hulgas tuleb vaides märkida põhjused, miks vaide esitaja leiab, et haldusakt või toiming rikub tema õigusi (HMS § 76 lg 2 p 4). Kui vaie ei vasta nõuetele, siis aitab haldusorgan puudused kõrvaldada või annab isikule 10-päevase tähtaja puuduste kõrvaldamiseks (HMS § 78).

Vaidemenetluses ei saa vaidlustada planeerimismenetluse otsustusi ega menetlustoiminguid,¹⁰ mis võivad olla seaduse või muu õigusaktiga vastuolus, kuid ei riiva isiku õigusi. Sellisel juhul tuleb vaie tagastada (HMS § 79 lg 1 p 1). Populaarkaebuse saab esitada halduskohtule planeeringu kehtestamise otsuse vaidlustamisel. Nii võimaldab planeerimisseadus planeeringu kehtestamise otsust halduskohtus vaidlustada lisaks enda õiguste kaitsmisele ka olukorras, kus isik leiab, et planeering on seaduse või muu õigusaktiga vastuolus (vt nt §-d 94, 141).

Vaidemenetluses kontrollib haldusorgan haldusakti õiguspärasust ja otstarbekust (HMS § 83 lg 1) ning haldusakti õigusvastasuse tuvastamisel tunnistab haldusorgan haldusakti kehtetuks. Sisuliselt toimib haldusorgan vaidemenetluses samamoodi nagu halduskohus.¹¹

Vaideotsuse vaidlustamisviide peab sisaldama korrektset selgitust halduskohtule kaebuse esitamise kohta (HMS § 86 lg 2). Edasikaebamise õigus on sätestatud HMS §-s 87. HMS § 87 lg 1 sätestab, et isikul, kelle vaie jäi rahuldamata või kelle õigusi vaidemenetluses rikuti, on õigus pöörduda halduskohtumenetluse seadustikus sätestatud tingimustel ja korras kaebusega halduskohtusse. HMS § 87 lõike 2 järgi võib halduskohtule esitatavas kaebuses nõuda vaideotsuse tühistamist:

- 1) koos nõudega, mis jäeti vaideotsusega osaliselt või täielikult rahuldamata, või
- 2) sõltumata käesoleva lõike punktis 1 nimetatud nõude esitamisest, kui vaideotsusega on isiku õigusi rikutud muul viisil kui vaide osaline või täielik rahuldamata jätmine.

Eelnev tähendab seda, et halduskohtus ei saa vaidlustada vaideotsust (st vallavalitsuse korraldust vaide rahuldamata jätmise kohta), kui see ei riku iseseisvalt isiku õigusi. Isik saab halduskohtule esitada kaebuse sama haldusakti (või toimingu) peale, mida vaidlustati vaidemenetluses. Isik võib koos vaide esemeks olnud haldusaktiga vaidlustada ka vaideotsuse, kui tema vaie jäi rahuldamata. Vaidlustatud haldusakti (või toimingu) osas kaebuse rahuldamisel kuulub kohtus rahuldamisele ka vaideotsuse suhtes esitatud kaebus.

Lugupidamisega

/allkirjastatud digitaalselt/

Ülle Madise

Kristel Lekko 693 8443, Kristel.Lekko@oiguskantsler.ee

¹⁰ Planeeringu vastuvõtmise õigusliku olemuse kohta vt ka RKHKm 14.12.2015, nr [3-3-1-71-15](#), p 16.

¹¹ RKHko 28.04.2009, nr [3-3-1-30-09](#), p 14.